

Selvmord

Dette temanummeret er viet selvmord. Årlig dør flere mennesker for egen hånd enn for andres hånd, både nasjonalt og internasjonalt, og Verdens Helseorganisasjon anslår at selvmord er blant de tre ledende dødsårsakene i alle land for folk i alderen 15–34 år (WHO 2012). I Norge ble det begått 17 selvmord per 100 000 menn og 6 per 100 000 kvinner i 2011 (Folkehelseinstituttet 2012). Over tid har det vært svingninger i disse ratene, men norske selvmordsrater er relativt lave i en internasjonal sammenheng. For eksempel var selvmordsratene i 2009 for menn og kvinner i Litauen henholdsvis 61,3 og 10,4, og i Sør-Korea 39,9 og 22,1 (WHO 2012).

Til tross for at selvmord er et klassisk tema for sosiologi og et som mange sosiologistudenter er kjent med, er studier av selvmord i Norge for det meste overlatt til fag som medisin og psykologi. Det er på tide at også sosiologer tar for seg dette fenomenet, et fenomen som hvert år krever flere hundre liv og som etterlater mange flere i sorg, fortvilelse og savn. Det norske samfunnet er godt egnet for samfunnsvitenskapelige studier. I Norge finner vi omfattende og tilgjengelige datakilder på mikro- til populasjonsnivå. I tillegg står døren for teoriutvikling åpen, en åpning som ble påpekt i Norges Forskningsråds evaluering av norsk sosiologisk forskning (NFR 2010). Hvilket annet fenomen er på samme tid så grunnleggende sosialt og så grunnleggende ensomt?

Som svar på spørsmålet om hvorfor noen avslutter sitt eget liv, finner vi ikke ett enkelt svar på. Indre faktorer, som psykiske lidelser, eller eksterne, som sosiale og kulturelle faktorer, blir tillagt vekslende vekt alt etter fokus hos den eller de som søker å forklare. I tillegg har ulike modeller ulik grad av forklaringskraft avhengig av sosial kontekst. De tre artiklene i dette nummeret beriker forståelsen av selvmord både gjennom forfatternes ny-anvendelser av velkjente sosiologiske teorier, men også gjennom deres høyst forskjellige innfallsvinkler.

I artikkelen ”Hva er meningen? Selvmordsatferd som kommunikasjon” presenterer Heidi Hjelmeland og Birthe Loa Knizek en funksjonell modell som kan brukes til å analysere suicidal atferd som kommunikasjonshandlinger.

De diskuterer dette opp mot risikofaktorperspektivet og argumenterer for at å se på selvmordsatferd som kommunikasjon, er mer fruktbart både i forskning og klinisk praksis, særlig, men ikke bare, når kulturperspektivet tas i betraktning.

Individet slippes fri: selvhjelp, selvmord og depresjon i det senmoderne Kina av Simen Andersen Øyen og Ole Jacob Madsen undersøker individualiseringsprosesser i Kina og fremveksten av en terapeutisk etos. De siste tiårenes økonomiske og sosiale endringer har ført til at depresjon, selvmord og selvhjelps litteratur har økt i omfang og at forståelsene av disse fenomenene har endret karakter. Forfatterne anvender kjente sosiologiske teorier for å tolke både tidligere forekommende men også nye samfunnsmessige prosesser.

Artikkelen *Självmord som ett avlägsnande från kommunikation: Ett nytt luhmannskt perspektiv på ett gammalt sociologiskt problem* av Tanya Jukkala er en teoretisk formulering av en luhmannsk selvmordsanalyse etter Durkheims metodiske prinsipp. Forfatteren kombinerer en av sosiologiens fedre med et teoretisk rammeverk som passer det moderne informasjonsamfunnets særegne utfordringer, og tilbyr en teori for å analysere selvmord med utgangspunkt i sosiale systemer på individ- og gruppenivå.

Avslutningsvis inneholder dette temanummeret fire bokanmeldelser og ett bokessay, som til sammen dekker metode, teori og en nylig publisert studie. God lesning!

Mette Løvgren

Kilder

Folkhelseinstituttet (2012). Retrieved 21.01.2013.

NFR (2010). "Sociological research in Norway – An evaluation."

WHO (2012). "Mental Health Introduction." Retrieved 21.01.2013.